

Based on numerous preserved official and private records, Hardy writes about the British on Vis, about their life conditions and reactions to them, as well as their relations with local population. Finally, he discusses why they left the island of Vis and other islands. The British left the island of Vis in July 1815, when Austrians took it over.

In Appendix II, Hardy states the special importance of maps at British disposal between 1805 and 1815 because they helped him recognize mentioned places in documents he used. Maps presently in British collections are commonly bound into atlases and are kept at the libraries of Admiralty, War Cabinet of the Ministry of Foreign Affairs and the Chamber of Commerce. Those collections' catalogues often give approximate atlas binding date. According to Hardy, maps used in the

Adriatic by the British can be recognized, not only because some maps contain original printing dates, but also because of the way some place names are written. The Hydrographic Office of the Admiralty was established in 1795 and was responsible for ordering and buying maps and plans, as well as for distributing them among British war ships. Several cartographers specialized for printing such maps worked in London.

The book contains several black and white illustrations (maps, plans, drawings, sketches, British soldier portraits, etc.). Some illustrations have their authors noted. Illustration originals are kept at the National Maritime Museum in London, the collection Manuscripts and Special Collections of the University of Nottingham and the Fisković private collection. In addition to those illustrations, the author

added several coloured illustrations (maps, plans) from 1835. Originals are kept at the War Archive in Vienna.

The book contains lots of quotes, letter transcripts, documents, records from private diaries and official reports which the author used to supplement his detailed description of events in the Adriatic and on Vis between 1805 and 1815. The author explains why his descriptions contain so much detail: "As I have already noted, this story's charm is in detail, and especially in problems of communicating and making decisions based on information received. Therefore, I am not going to apologize for these details, regardless of legibility. I am going to leave others to use the results of my detailed research for representations of a more general nature." (Preface, pages 6-7).

Ivka Kljajić

Dugopolje District Cadastre from the Beginning of the 19th Century

Stanko Piplović

The District of Dugopolje published the book *Dugopolje District Cadastre from the Beginning of the 19th Century* by Stanko Piplović in 2004. The book is the fourth volume of the *Zbornik radova općine Dugopolje* (Dugopolje District Proceedings). It consists of 160 pages, format 23×27 cm, it is hardback and marked by ISBN 953-98649-2-5.

The *Preface* was written by Stanko Balić, the editor of the book. In 2001, an idea originated to publish a special book containing all sheets of cadastral plans representing the present Dugopolje district produced in the first half of the 19th century. In 2001, the first volume of the *Dugopolje District Proceedings* was published, containing the paper *Dugopolje Area in the 19th Century* by Piplović. Preparing materials for the paper, Piplović asked Balić to accompany him on his visit to the State Archive in Split. This was the first time he had been able to view cadastral plans of the Dugopolje district with great interest. Thrilled with the plans' beauty, their value and physical planning parcel division, as well as toponyms, Balić told Piplović: "One day, we are together going to publish all these maps in a special book if God preserves our health, because these are very valuable archive materials for the Dugopolje district." The *Preface* ends with a three-verse poem, titled *U naslijeđe* (To Heritage). The final verse follows.

"Kamenim međašima od korova
zemlju braniše, obraniše.
Sačuvaše blago, međe i granice
u mapama zapisane, omeđene.
Zemlju svoju ljubeć predadoše

potomcima svojim, ostaviše u
naslijeđe."

The *Preface* is followed by a text titled *170th Anniversary of the Map Archive of Dalmatia (1834-2004)* by Nataša Bajjić-Žarko. The author notes the District of Dugopolje prepared this book on the occasion of the anniversary containing historical sources of cadastral districts of Dugopolje, Kotlenica and Koprivno from the beginning of the 19th century. She considers the anniversary is also an occasion to recall the importance and abundance of a part of Croatian cultural heritage, which should also be an incentive for a more comprehensive research of Dalmatian cadastre history. The text features data about the Archive's establishment, its content and importance of materials kept within.

In the *Introduction*, Piplović briefly explains the purpose of cadastre, starting from its origin up to stable cadastre in 1817. Survey of Dalmatia was conducted from 1824 to 1838. Plans were produced at the scale of 1:2914 for the north Dalmatia, and 1:2800 for middle and south Dalmatia. Plans of more important inhabited district parts are at the scale of 1:1440. The present Dugopolje district used to consist of three cadastral districts, districts of Dugopolje and Kotlenica which

čuvaju se u knjižnicama Admiraliteta, Ratnog kabineta Ministarstva vanjskih polova i Trgovačke komore. Katalozi tih zbirki uglavnom daju približni datum uvezivanja atlasa. Prema Hardyjevu mišljenju, karte kojima su se Britanci služili na Jadranu mogu se prepoznati, ne samo zato što se na pojedinim kartama nalaze izvorni datum tiskanja, nego zbog načina pisanja pojedinih imena mjesta. Hidrografski ured Admiraliteta osnovan je 1795. i bio je zadužen za narudžbe i kupovinu karata i planova, te za njihovu distribuciju britanskim ratnim brodovima. U Londonu je radilo nekoliko kartografa specijaliziranih za tiskanje takvih karata.

U knjizi se nalazi nekoliko crno-bijelih ilustracija (karata, planova, nacrti i crteža, skica, portreta britanskih vojnika i dr.). Uz neke ilustracije navedeni su i njihovi autori. Izvornici ilustracija čuvaju se u Nacio-

nalnom pomorskom muzeju u Londonu, zbirci Rukopisi i posebne zbirke Sveučilišta u Nottinghamu i privatnoj zbirci Fisko- vić. Osim tih ilustracija, autor je priložio i nekoliko ilustracija u boji (karata, planova) iz 1835. Izvornici se nalaze u Ratnom arhivu u Beču.

Knjiga sadrži veliki broj citata, prijepisa pisama, spisa, zapisa iz privatnih dnevnika i službenih izvještaja s kojima je autor upotunio svoj detaljni opis događaja na

Jadranu i Visu u razdoblju od 1805. do 1815. Razlozi detaljnog opisa mogu se sagledati iz sljedećih rečenica: "Kako sam već primjetio, velika draž ove teme počiva u detalju, a posebno u problemima komuniciranja i donošenja odluka na osnovi primljenih informacija. Stoga se neću posebno ispričavati zbog unošenja tih detalja, bez obzira na čitljivost teksta. Prepuštam drugima da se koriste rezultatima mog detaljnog istraživanja za općenitije prikaze." (Predgovor, str. 6-7).

Ivka Kljajić

Katastar općine Dugopolje s početka 19. stoljeća

Stanko Piplović

Općina Dugopolje je 2004. godine objavila knjigu *Katastar općine Dugopolje s početka XIX. stoljeća* autora Stanka Piplovića. Knjiga je četvrti svezak u nizu *Zbornik radova općine Dugopolje*. Sastoji se od 160 stranica formata 23×27 cm, tvrdo je uvezana i nosi oznaku ISBN 953-98649-2-5.

Predgovor knjizi napisao je Stanko Balić koji je ujedno i urednik knjige. Iz nje ga se može saznati da je zamisao za objavljivanjem u posebnoj knjizi svih listova katastarskih planova na kojima je prikazano područje današnje općine Dugopolje izrađenih u prvoj polovici 19. st. nastala 2001. godine. Navodi da je te godine objavljen prvi svezak *Zbornika radova Dugopolje* u kojem se nalazi Piplovićev rad pod naslovom *Područje Dugopolja u 19. stoljeću*. Pripremajući priloge za taj rad, Piplović ga je pozvao da s njim posjeti Državni arhiv u Splitu. Tada je prvi put s velikim zanimanjem gledao katastarske planove općine Dugopolje. Oduševljen ljepotom tih planova, njihovom vrijednošću i prostorno-planskom podjelom parcela, te toponimima, Balić je rekao Piploviću: "Jednoga dana ćemo zajedno objaviti sve ove mape u posebnoj knjizi, ako nam Bog sačuva zdravlje, jer ovo je vrlo vrijedna arhivska građa za općinu Dugopolje." Na kraju *Predgovora*, Balić je priložio pjesmu

U naslijeđe od tri strofe. Ovdje donosimo treću strofu te pjesme.

"Kamenim međašima od korova
zemlju braniše, obraniše.
Sačuvaše blago, međe i granice
u mapama zapisane, omeđene.
Zemlju svoju ljubeć predadoše
potomcima svojim, ostaviše u
naslijeđe."

Nakon *Predgovora* slijedi tekst pod naslovom *170. obljetnica osnutka Arhiva mapa za Dalmaciju (1834-2004)* Nataše Bajić-Žarko. Autorica navodi da je općina Dugopolje u povodu te obljetnice priredila ovu knjigu u kojoj su objavljeni povijesni izvori katastarskih općina Dugopolje, Kotlenice i Koprivno s početka 19. st. Smatra da je ta obljetnica ujedno i prigoda da se podsjetimo na važnost i bogatstvo toga dijela hrvatske kulturne baštine što bi ujedno trebao biti poticaj za sveobuhvatnije istraživanje povijesti katastra u Dalmaciji. U tekstu donosi podatke o osnivanju Arhiva, njegovu sadržaju i važnosti gradiva koje čuva.

U *Uvodu* Piplović ukratko piše o svrsi katastra, počevši od njegova prvog javljanja pa do uvođenja stabilnog katastra 1817. Izmjera Dalmacije provedena je od 1824. do 1838. Planovi su izrađeni u

mjerilu 1:2914 za sjevernu, a 1:2800 za srednju i južnu Dalmaciju. Planovi važnijih naseljenih dijelova općina su u mjerilu 1:1440. Današnja općina Dugopolje u to se doba sastojala od triju katastarskih općina, općina Dugopolje i Kotlenice koje su pripadale kotaru Split, te općine Koprivno koja je pripadala kotaru Sinj. Piplović navodi da su izmjeru terena proveli i planove izradili mjernici uglavnom iz Italije, navodeći njihova imena. Karta Dugopolja sadrži 21 list mjerila 1:2880 i 3 lista mjerila 1:1440, Koprivno 9 listova mjerila 1:2880 i 1 list mjerila 1:1440, a Kotlenice 12 listova mjerila 1:2880 i 1 list mjerila 1:1440.

Za svaku od triju katastarskih općina izrađeni su katastarski planovi i elaborati. Elaborat se sastoji od Zapisnika čestica zemljišta (*Protocollo delle particelle dei terreni*) i Zapisnika čestica zgrada (*Protocollo delle particelle degli edifici*) te Operata poreznih procjena (*Operato dell'Estimo censuario*). Tekst zapisnika i operata je na talijanskom jeziku. Toponimi i onomastički podaci također su pisani talijanski, ali često netočno, jer su seljaci koji su ih davali bili nepismeni, a mjernici stranci pa su ih slabo razumjeli. Prema Piplovićevu mišljenju, ti vrlo detaljni podaci pružaju mogućnost gospodarskih i demografskih analiza, mogućnost utvrđivanja socijalnih prilika, običaja na području današnje općine Dugopolje početkom 19. st.

belonged to the county (kotar) of Split, and the district of Koprivno which belonged to the county of Sinj. Piplović states that field surveys were done and plans produced by surveyors mostly from Italy, listing their names. The map of Dugopolje contains 21 sheets at the scale of 1:2880 and 3 sheets at the scale of 1:1440, the map of Koprivno contains 9 sheets at the scale of 1:2880 and 1 sheet at the scale of 1:1440, and the map of Kotlenica contains 12 sheets at the scale of 1:2880 and 1 sheet at the scale 1:1440.

Cadastral plans and reports were produced for each of three cadastral districts. A report consists of a Land Parcel Protocol (*Protocollo delle particelle dei terreni*), a Building Parcel Protocol (*Protocollo delle particelle degli edifici*) and a Tax Estimation Record (*Operato dell'Estimo censuario*). Texts of protocols and records are in Italian. Toponyms and onomastic data are also in Italian, but often incorrectly, because peasants who provided them were illiterate, and surveyors foreigners who had trouble understanding them. According to Piplović, these very detailed data allow economical and demographic analyses, determination of social circumstances, customs in the area of present Dugopolje district at the beginning of 19th century.

The introductory text is followed by cover photographs of building and land

protocols, one page photograph from each of the protocols and a page from the tax estimation record.

On the basis of data in the introductions of Tax Estimation Record, Piplović writes about each of the three districts' boundaries, relief, toponyms, waters, paths, markets, measures used, population, villages, social organization, agriculture and livestock.

The textual part of each cadastral district is followed by reproductions of all sheets of cadastral plans in colour and supplements.

Tax Estimation Record for each of the former three districts were produced on completion of cadastral plans and land and building protocols. After the introductory part of the record, there are documents about determining the tax basis, based on which Piplović described the procedure for each of the three cadastral districts in the final chapter, *Tax Basis Determination*. The procedure was complex and prolonged, and its goal was to determine yield possible considering land quality, determine production expenses and thereby obtain pure yield for the tax basis.

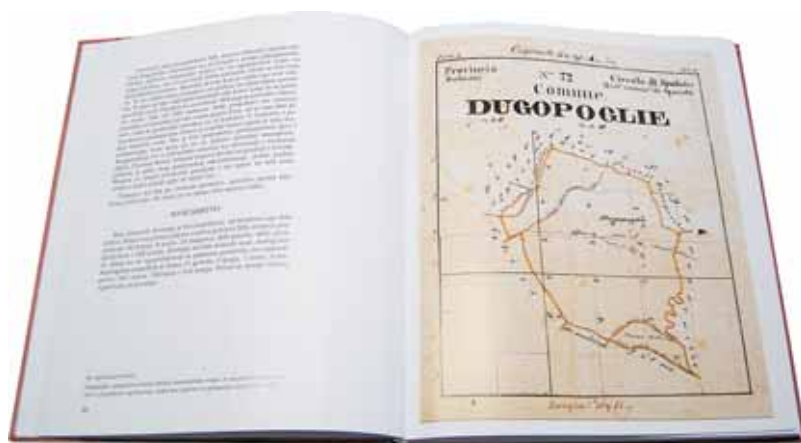
The book ends with summaries in Croatian, Italian, German and English, as well as the author's biography.

Stanko Piplović, architect and art historian, has been conducting scientific research for forty years, especially archive research of history and urbanism theory, architecture, as well as civil engineering heritage protection. He published 7 books and brochures, about 200 scientific and professional papers and more than 300 popular articles, discussions and representations in Croatia and abroad. He set up several exhibitions and wrote catalogues for them. He collaborated on the exhibition *Croatian Treasure from the Map Archive of Istria and Dalmatia* organized within the manifestation *Book of the Mediterranean* at the Historical Archive (nowadays the State Archive) in Split in 1992 and was the editor of the exhibition catalogue of the same name.

This book is especially valuable because it is the first to feature reproductions of all cadastral plan sheets of the area of the present Dugopolje district produced within the Francis II Cadastral Survey. The book is extremely precious to residents of Dugopolje, because it contains an abundance of data about lives of their predecessors, number of inhabitants, last names, village names, etc. The book can serve as a template for processing other cadastral districts the Archive for Istria and Dalmatia of the State Archive in Split has documentation on.

Ivka Kljajić

Nakon uvodnoga teksta nalaze se fotografije korica knjiga zapisnika zgrada i zemljišta, po jedna stranica iz tih zapisnika te stranica iz knjige operata poreznog procjene.

Na osnovi podataka koje Operati poreznih procjena sadrže u uvodu, Piplović za svaku od triju katastarskih općina piše o njihovim granicama, reljefu, toponimima, vodama, putovima, pazarima, mjerama koje su se upotrebljavale, stanovništvu, zaselcima, društvenoj organizaciji, poljoprivredi i stočarstvu.

Nakon tekstualnog dijela o pojedinoj katastarskoj općini priložene su reprodukcije svih listova katastarskih planova u boji i dodataka.

Operati poreznih procjena za svaku od tadašnjih triju općina izrađeni su nakon što su završeni katastarski planovi i zapisnici zemljišta i zgrada. Nakon uvodnog dijela operata, slijede dokumenti o postupku za određivanje porezne osnovice, na temelju kojih je u posljednjem poglavlju *Određivanje porezne osnovice* za svaku od triju katastarskih općina Piplović opisao taj postupak. Postupak je bio složen i dugotrajan, a za cilj je imao odrediti moguće prinose s obzirom na kvalitetu zemljišta, utvrditi troškove proizvodnje i tako dobiti čisti prinos za osnovicu za oporezivanje.

Na kraju knjige nalaze se sažeci na hrvatskom, talijanskom, njemačkom i engleskom jeziku, te autorova biografija.

Stanko Piplović, arhitekt i povjesničar umjetnosti, četrdeset se godina bavi znanstvenim istraživanjima, posebno arhivskim iz područja povijesti i teorije urbanizma, arhitekture kao i zaštite graditeljskog nasljeđa. Objavio je 7 knjiga i brošura, oko 200 znanstvenih i stručnih radova te više od 300 popularnih članaka, rasprava i prikaza u Hrvatskoj i inozemstvu. Postavio je više izložbi i napisao kataloge za njih. Bio je suradnik izložbe *Blago Hrvatske iz Arhiva mapa za Istru i Dalmaciju* koja je bila postavljena u okviru manifestacije *Knjiga Mediterana* u Povijesnom arhivu (danas Državni arhiv) u Splitu 1992. te urednik istoimenog kataloga te izložbe.

Posebna je vrijednost ove knjige u tome što su u njoj po prvi put objavljene reprodukcije svih listova katastarskih planova područja današnje općine Dugopolje izrađenih u okviru franciskanske katastarske izmjere. Knjiga je iznimno dragocjeno djelo za Dugopoljce, jer sadrži obilje podataka iz kojih mogu saznati o životu svojih predaka, broju stanovnika, prezimenima koja su tada postojala, imenima zaselaka i dr. Ova knjiga može poslužiti kao predložak za obrađivanje ostalih katastarskih općina čija se dokumentacija čuva u Arhivu za Istru i Dalmaciju Državnog arhiva u Splitu.

Ivka Kljajić

107

